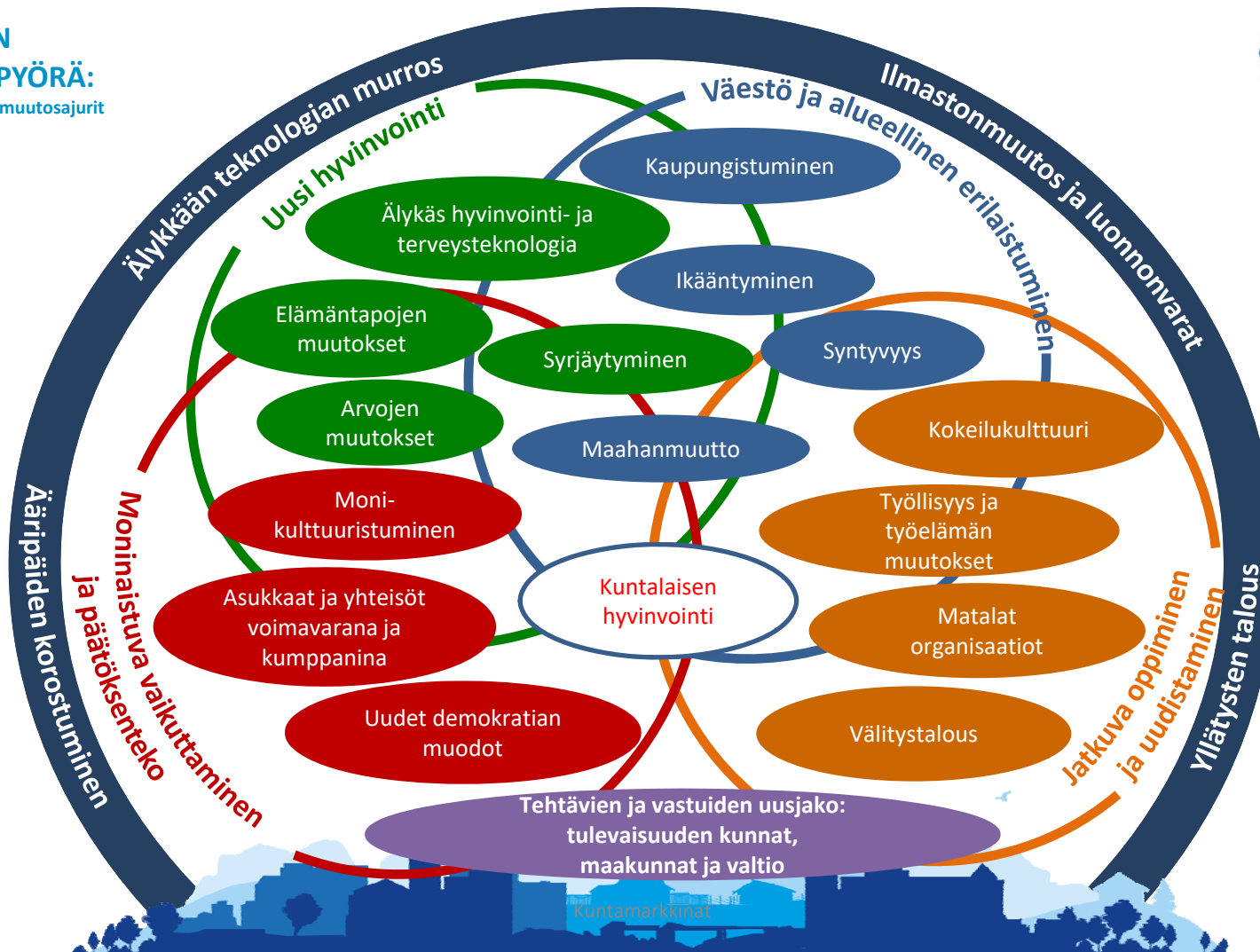

Kuinka hyvää elinympäristöä ja terveellisiä olosuhteita tehdään tulevaisuuden kunnassa

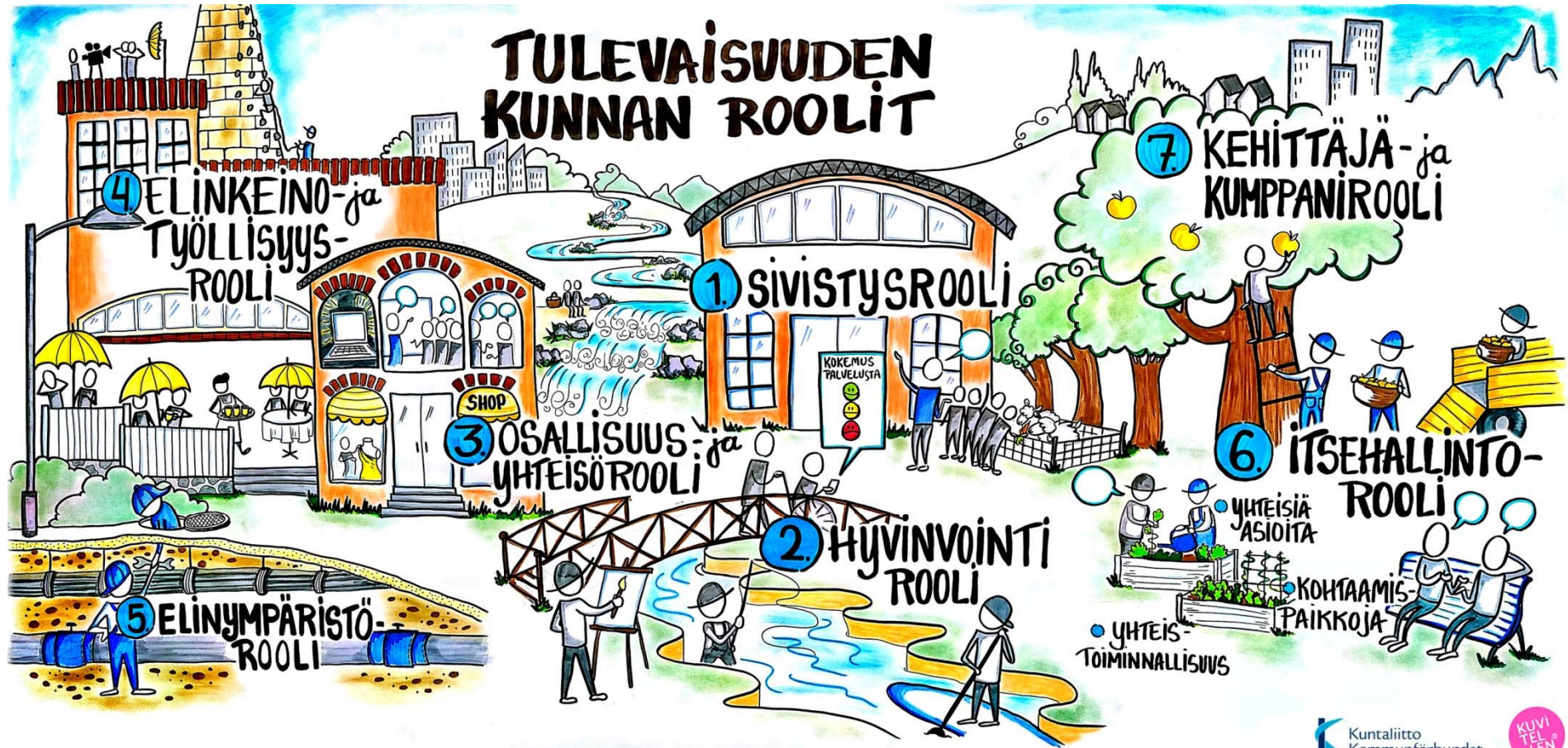
Ympäristöterveys,
ympäristönsuojelu ja
rakennusvalvonta uudistuvat

Kuntamarkkinat 13.9.2017
Tarja Hartikainen, Miira Riipinen, Minna Mättö

TULEVAISUUDEN KUNNAN ROOLIT

Ympäristöterveys

- 62 kunnallista yhteistoiminta-aluetta
- Tavoitteena puhdasta vettä, terveellistä ja turvallista ravintoa sekä olosuhteita, joista ei aiheudu terveyshaittaa
 - Tukee kunnan elinympäristöroolia ja hyvinvoinnin edistämistä
- Paikalliseen elinympäristöön vaikuttavat päätökset tehdään tulevaisuudessakin kunnissa
 - Viisaat päättäjät – terveemmät kuntalaiset
 - Ympäristöterveys ja yhdyskunnat
 - Terveystensuojelu on vaikuttavinta varhaisen vaiheen yhteistyössä kunnan muiden toimialojen kanssa
 - Ympäristönsuojelu, rakennusvalvonta, maankäytön suunnittelu ja kaavoitus

Ympäristöterveyden lainsäädäntö linjattu maakuntiin siirtyväksi (HE Maakuntalaki 6§)

- MAKU 2 lakipaketti sisältää muutokset ympäristöterveydenhuollon erityislakeihin
 - » Terveysuojelulaki
 - » Tupakkalaki
 - » Elintarvikelaki
 - » Eläinlääkintähuoltolaki -> laki eläinlääkäripalvelujen järjestämisestä
- Esitykset eduskuntaan 2-3/2018
- Lakiesitys eräiden ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisvastuun siirrosta maakunnalta kunnalle
 - » Eduskuntaan syksyllä 2017
- Ympäristöterveys on mukana maakuntien valmisteluryhmissä vaihtelevasti

Ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuun siirtomahdollisuus

- Terveysuojelu, tupakkavalvonta ja elintarvikelainsäädäntö jakamattomana kokonaisuutena
 - » Mahdollisuus sopia eläinlääkäripalvelujen järjestämisestä ja löytöeläinten säilyttämisestä
- Siirron edellytykseksi esitetään 30 henkilötyövuotta ilman praktiikkaa tekeviä eläinlääkäreitä sekä kunnassa/kunnissa että maakunnassa
- Sopimus olisi tehtävä 31.7.2019 mennessä
- Kuntaliitto kannatta esitettyä laajempaa sopimismahdollisuutta ja mahdollisuutta tehdä sopimus myös myöhemmin

Miksi Kuntaliitto kannatta laajempaa sopimismahdollisuutta?

- Kaupungeilla mahdollisuus tarjota viranomaispalvelua kustannustehokkaasti yhdeltä luukulta
 - » Varhaisen vaiheen yhteistyö on vaikuttavinta suunnittelussa ja palvelussa
- Kaupunkiseudulla erityyppisiä kehittämistarpeita kuin harvaan asutuilla alueilla
 - » Terveellisen elinympäristön turvaaminen lähtee maankäytön suunnittelusta ja kaavoituksesta (tiivistäminen, liikenne, meluhaitat)
 - » Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueet ovat jo kehittyneet maakunnallisiksi siellä missä se on tarkoituksenmukaista
- Ympäristöterveyden yksikön koon kasvattaminen ei toisi enää etuja, päinvastoin toiminnan hallinnollinen eriyttäminen lisäisi byrokratiaa, hidastaisi prosesseja ja heikentäisi kykyä vastata paikallisiin tarpeisiin
- Terveysvaikutusten arvioinnin osaamista ja rakennusterveysosaamista tarvitaan jatkossakin myös kuntatasolla
 - » Riittääkö maakunnasta tukea kaikkien kuntien sisäilmatyöryhmiin?
- Kaikissa maakunnissakaan ei ole järjestämisvastuun edellyttämää 30 henkilötyövuotta
 - » Henkilötyövuosivaatimus tulisi puolittaa

Ympäristöterveyden yhdyspintoja kunnissa ja maakunnissa

- Terveysvaikutusten ja terveyshaittojen arviointi
 - » Maankäytön suunnittelu, kaavoitus, ympäristönsuojelu
 - » Sisäilmatyöryhmät kunnassa, rakennusterveysasiantuntijuus, sisäilmaongelmien ratkaiseminen vaatii monialaista yhteistyötä
- Häiriötilanteisiin varautuminen
 - » Häiriötilannesuunnitelmat ja harjoitukset
 - » Yhteys pelastustoimeen ja kunnan valmiussuunnitelmaan
 - » Viestintä kuntalaisille ja toimijoille
- Epidemiaselvitykset
 - » Epidemiaselvitystyöryhmät
- Vesihuolto, talousveden turvaaminen
 - » Riskinarviointi yhteistyötä, terveydensuojeluviranomainen hyväksyy
 - » Valvontatutkimusohjelma yhteistyössä vesihuoltolaitosten kanssa

Ympäristönsuojelu ja rakennusvalvonta maakuntaudistuksessa

- Kunnassa pysyy
 - » ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäväkokonaisuus (KYHL 64/1986, 6 §)
 - » rakennusvalvontaviranomainen
- Siirto maakunnan hoidettavaksi mahdollinen
 - » kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäväkokonaisuuden ('ympäristötoimi')
 - » Rakennusvalvontaviranomaisen MRL:n ja muiden lakien mukaiset tehtävät

Ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan siirtomahdollisuus maakuntaan

- Siirtämisen edellytykset (Maakuntalaki-esitys 6 §)
 - » **Kaikki** maakunnan alueen **kunnat**
 - » Sopivat maakunnan kanssa
 - » **Kuntien on myös osoitettava tehtävälle rahoitus**

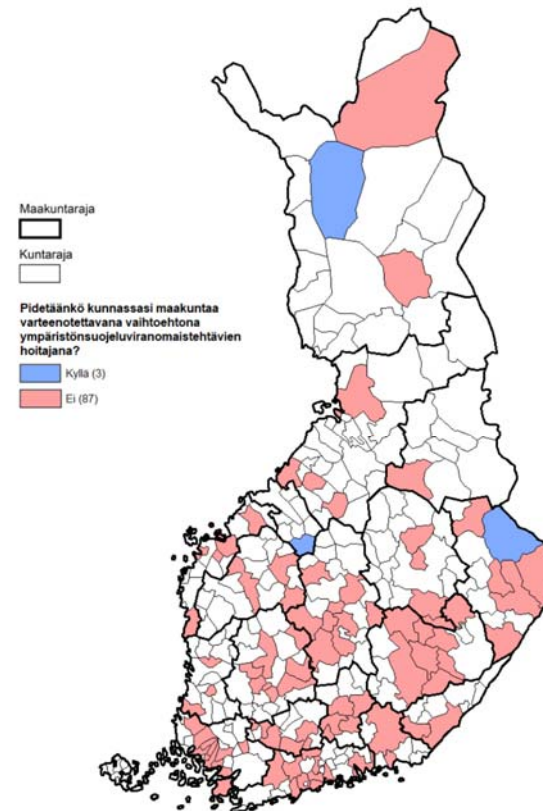
Ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan siirtomahdollisuus maakuntaan

- Sopimisen yhteydessä sovittava tarkoin
 - » siirtyvistä resursseista,
 - » siirrettävän tehtäväkokonaisuuden sisällöstä ja laatutasosta,
 - » millä tavoin kunnan tarvitsema ympäristönsuojelun ja/tai rakennusvalvonnan asiantuntemus on tehtävänsiirron jälkeen kunnan käytössä.
 - Miten esimerkiksi maankäytön suunniteluun, rakentamiseen, ympäristönsuojeluun, ylläpitoon, vesihuollon, jätehuollon kehittämiseen liittyvät yhteistyöryhmät, tarvittavat lausunnot ja muut toimivat ja tarpeelliset yhteistyökäytännöt hoidetaan jatkossa.
 - » Tarpeen sopia, koska lainsäädännössä ei tällaisesta yhteistyöstä ole tähän asti ollut tarpeen säätää.

Kuntien halukkuus siirtää ympäristönsuojelu- viranomaisen tehtävät maakuntaan

(viranhaltijoiden antama tieto)

Ympäristönsuojelun yhdyspinnat

Kunta - **M** maakunta – **V**altio ('Luova')

- Ilmastotyö (K-M)
- Ympäristön tilan seuranta (K-M)
- Ympäristönsuojelun luvitus ja valvonta (K-(M)-V)
- Luonnonsuojelun edistäminen (K-M)
- Luonnonsuojelun luvat ja valvonta (K-V)
- YVA-menettelyn piiriin kuuluvat hankkeet (K-V)
- Maakuntakaavoitus – kuntakaavoitus (K-M)
- Varautuminen kunnissa ja maakunnissa sekä alueellisen varautumisen yhteen sovittaminen (ilmaston muutokseen sopeutuminen) (K-M)
- Terveysvaikutusten arviointi (K-M)
- Pelastustoimen palvelut/valvonta kuntien rakennetun ympäristön kehittämisessä + öljyntorjunta (K-M)

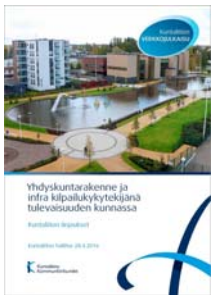
Rakennusvalvonnan yhdyspinnat

Kunta - **M** maakunta – **V**altio ('Luova')

- Maakuntakaavoitus – kuntakaavoitus (K-M)
- Kuntien alueiden käytön suunnittelun ja rakennustoimen järjestämisen edistäminen (K-M)
- Alueiden käytön seuranta (K-M-V)
- Pelastustoimi (K-M), väestönsuojat (K-?)
- Ympäristönsuojelun luvitus (K-V)
- Terveystoiminta (K-M)
- Luonnonsuojelu (K-V)
- Kulttuuriympäristö (muinaismuistot, rakennusperinnön suojelu) (K-(M)-V)
- YVA-menettelyn piiriin kuuluvat hankkeet (K-V)

Kansallisten ympäristötavoitteiden toimeenpano kunnassa

- Sipilän hallitusohjelman tavoitteet
 - Hiilettömyys, biotalous, innovatiiviset hankinnat, luontopolitiikka, digitalisaatio, kiertotalous, norminpurku
 - » Kansallinen ilmasto- ja energiasstrategia (TEM)
 - » Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma, KAISU (YM)
 - » Kierrolla kärkeen - Suomen tiekartta kiertotalouteen 2016-2025 (SITRA)
 - » YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda2030 kansallinen toimeenpano (VNK)
 - » Raportti liikenteen päästöjen vähentämiseksi 2030 mennessä (LVM)
 - » Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön kansallinen strategia ja toimintaohjelma 2017-2021 (YM, MMM)
- **KAIKISSA KESKEISENÄ KESTÄVÄT YHDYSKUNNAT – KUNNAT JA YHTEISÖT**
 - **Ympäristötoimialan yhteys kunnan maankäyttöön ja strategiseen johtoon tärkeää**

Ympäristön pilaantumisen ehkäisy

- Luvitus ja valvonta - YSL
 - » Ennakkovalvonnasta luopumista (1.9.2017 muutokset), ilmoitusmenettelyn laajentaminen (lausunnolla 13.10.2017 asti) (YSL)
 - » Valvonnan maksullisuus – vaikutukset resursseihin (kate Md 12 %, Ka 19,5 %)
 - » Valvonnan suunnitelmallisuuden lisääntymisen – ennakkomenettelyistä luopumisen vaikutukset jälkivalvontaan +/- 0
 - » Valvontatietojärjestelmä (YLVA, 1.9.2017), sähköinen neuvonta, neuvonnan lisääminen (YSL 39 a § voimaan 1.9.2017)
 - » Viranomaisten yhteistyö, ympäristölainsäädännön yhdentäminen – yhden luukun hanke (HE kevät 2018)
- Jätehuolto, Vesihuolto
 - » Kunnan jätehuollon vastuiden kaventaminen (+ hankintalain ulosmyyntikirjaus)– jätehuollon kehittäminen kunnassa (?)
 - » Kiertotalous – jätteiden ja ylijäämämaiden hallittu hyödyntäminen (Mara ja Masa)
 - » Kansallisen pilaantuneiden alueiden riskienhallintastrategia – PIMAT hallintaan 2040
 - » Hajajätevesisäädösten lieventäminen – pilaantumisen valvonta, vesihuollon kehittäminen
- Lisää ympäristövalvonnan toimivaltaa kuntaan (maatalous)(?)

Rakennusvalvonnan muut toimintaympäristömuutokset

- Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus
 - » Valmistelu aloitettu ympäristöministeriössä
 - » Tavoitteena, että uusi laki valmis 2020-luvun alussa
 - » Tavoitteena, että tällä hallituskaudella muodostetaan selkeä näkemys uudistuksen periaatteista
 - » Ministeriö vahvistaa tietopohjaa – mm. selvityksiä
 - » Taustalla yleisesti toimintaympäristön muutokset, kuten
 - Digitalisaatio, ilmastopolitiikka ja energiakysymykset, aluerakenteen erilaistuminen ja väestömuutokset, kaupunkiseutujen kasvu ja kaupungistuminen, liikkumisen murros, muutokset hallintorakenteissa
- Muuta ajankohtaista lainsäädännössä, mm.
 - » KARALUSU-muutos MRL:iin voimaan 1.5.2017, sisältää mm. ELY:n roolin muutoksen, HUOM: MAKU II – MRL 18 § esitetään kumottavaksi
 - » Rakentamismääräyskokoelman uudistaminen meneillään, määräaika v. 2017 lopussa
 - » Rakennusluvut mukana 1 luukun hankkeessa

Kunnissa pysyvien viranomaisyksiköiden organisointi

- VIRVA –hankkeen tulosten hyödyntäminen:
 - » Aineiston ja teorian pohjalta rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun optimaalinen sijainti on paikallisella tasolla
 - Yhteys maankäyttöön, kunnan kehittämiseen, lähellä asiakasta
 - » **Terveystoimintatukilla** yhteys kuntaan (terveellinen elinympäristö ja olosuhteet), elintarvikevalvonta ja eläinlääkintähuolto hyötyvät laajemmasta aluepohjasta
 - » **Ympäristönsuojelulla** vahvin yhteys kunnan strategiseen johtoon
 - » **Rakennusvalvonta** valvoo ja edesauttaa kaavoituksen tavoitteiden toteutumista, tärkeä merkitys kunnan kehittämisen kannalta
 - » Viranomaistoimintojen yhteistyö hyödyttää toimialojen omien tehtävien hoitamista ja kunnan kehittämistä kokonaisuutena
 - » Nykyinen kuntarakenne ei mahdollista kaikkialla riittävän suuria yksiköitä
 - Pienten kuntien ja viranomaisyksiköiden yhteistyö
 - Maakunnallinen järjestäminen myös vaihtoehto

13.9.2017

Kuntamarkkinat

19

Kuntien kannustaminen yhteistyöhön ympäristöllisissä viranomaistoiminoissa

Yleiskirjeen ja sopimusmallien esittely

Kuntamarkkinat 13.8.2017
Nelli Tikka

Kannustusta ja malleja viranomaistoimintojen ja kuntien yhteistoimintaan

- **Kuntaliiton hallitus linjasi 28.4.2016: Yhdyskuntarakenne ja infra kilpailukytekijänä tulevaisuuden kunnassa:**
- Riittävän tonttitarjonnan, hyvän ympäristön ja joustavan lupahallinnon avain on kaavoituksen, rakennusvalvonnan, ympäristöasiantuntijoiden ja teknisen toimen yhteistyö.
- Kerätty kunnista yhteistoiminta- ja ostopalvelusopimuksia
- Kuntaliiton hallintosääntömalli päivitetty
- Kuntaliitossa on tehty
 - » Mallisopimukset koskien yhteisen toimielimen perustamista ja viranomaistehtävän hoitamista koskevaa sopimusta
 - » Viranomaistoimintojen ja kuntien yhteistyöhön kannustava yleiskirje
 - Lähtee kuntiin syksyllä 2017

Sopimusmallit

- **Kuntalain 52 §:n mukainen sopimus yhteisestä toimielimestä**
 - » Kunnat voivat sopia, että tehtävä annetaan toisen kunnan hoidettavaksi yhden tai useamman kunnan puolesta
 - » Useamman kunnan yhteinen toimielin, joka kuuluu vastuukunnan organisaatioon
- **Kuntalain 54 §:n mukainen sopimus viranomaistehtävän hoitamisesta**
 - » Kunnat ja kuntayhtymät voivat sopia, että niille ja niiden viranomaiselle laissa säädetty tehtävä, jossa toimivaltaa voidaan siirtää viranhaltijalle, annetaan virkavastuulla toisen kunnan tai kuntayhtymän viranhaltijan hoidettavaksi

Sopimusmallit

- Sopimusten laadinnan apuna, mutta jokaista sopimusta tehdessä tulee ottaa huomioon paikalliset olosuhteet ja tarpeet
- Kuntalaki asettaa vähimmäisvaatimukset sopimusten sisällölle ja lisäksi sovitaan muista tarvittavista ehdoista
- Yhteistoiminnan tavoitteena on yleisesti parantaa palvelujen saatavuutta ja alentaa kustannuksia